

EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2011.12.12
KOM(2011) 882 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS
EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ
KOMITETUI**

**Atvirieji duomenys.
Inovacijų, augimo ir skaidrios valdysenos variklis**

KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI

Atvirieji duomenys. Inovacijų, augimo ir skaidrios valdysenos variklis

1. ĮŽANGA

Pagrindinis strategijos „Europa 2020“ tikslas – Europos ekonomikas pakeisti taip, kad jos imtų augti sparčiai ir tvariai. Todėl Europa turės stiprinti inovacijų potencialą ir pačiu geriausiu būdu panaudoti turimus išteklius.

Vienas iš tų išteklių yra viešieji duomenys¹ — visa informacija, kurią sukuria, surenka ar įsigyja viešosios institucijos Europos Sąjungoje. Pavyzdžiui, geografinė informacija, statistika, orų duomenys, viešąjį finansavimą gaunančių mokslinių tyrimų projektų duomenys ir suskaitmenintos bibliotekų knygos. Pakartotinio tokios informacijos panaudojimo naujiems produktams ir paslaugoms kurti ar administravimo veiksmingumui didinti potencialas didelis, bet šiuo metu neišnaudojamas. Atvėrus šiuos išteklius kasmet Europos Sąjungoje būtų galima sukurti 40 mlrd. EUR vertės ekonominės naudos. Suteikus prieigą prie viešųjų duomenų, piliečiai gautų paskatų aktyviau įsitraukti į politinį ir socialinį gyvenimą, jų žodis taptų svaresnis, pavyzdžiui, aplinkos politikoje.

Šiame komunikate pateikiama „Skaitmeninės darbotvarkės Europai“ dalis – priemonės, kuriomis būtų įveikiamos Europos Sąjungoje kylančios kliūtys ir susiskaidymas. Priemonių kompleksą sudaro trys vienas kitą papildantys sandai:

- Teisinės bazės, kuria reglamentuojamas pakartotinis duomenų naudojimas, pritaikymas. Kartu su šiuo komunikatu priimami direktyvos dėl viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo persvarstymo pasiūlymas ir persvarstytas Komisijos sprendimas dėl Komisijos informacijos pakartotinio naudojimo.
- Finansinių priemonių duomenų atvirumui užtikrinti sutelkimas ir įgyvendinamieji veiksmai, kaip antai Europos duomenų portalų kūrimas.
- Valstybių narių veiksmų koordinavimo ir keitimosi patirtimi lengvinimas.

Veiksmams orientuojamasi į bendrosios rinkos veiklai ypač svarbias sritis, kuriose nustačius bendrus standartus ir veiklos modelius Europos vartotojai gaus naujas geresnes paslaugas ir informacijos produktus. Veiksmai remiasi nacionalinėmis priegios prie informacijos sistemomis ir jų nepaveikia.

¹ Duomenys ir informacija šiame komunikate vartojami kaip sinonimai ir reiškia bet kokią bet kokia forma saugomą turinį.

2. KODĖL EUROPAI TURI RŪPĖTI ATVIRIEJI DUOMENYS?

2.1. Neišnaudotos verslo ir ekonominės galimybės

2009 m. paskelbtoje „*Digital Britain Report*“ ataskaitoje duomenys vadinami „*inovacijos valiuta*“ ir „*žinių ekonomikos krauju*“². Didžiąją šios inovacijos valiutos dalį sukuria, surenka ar įsigyja Europos Sąjungos valstybių narių vyriausybės. Duomenys yra pamatinė daugelio naujų informacijos produktų ir paslaugų, kuriomis realizuojamos naujos galimybės analizuoti ir vizualizuoti iš įvairių šaltinių gaunamus duomenis, žaliava.

Tie produktai apima ir verslui skirtas pagalbos priimančias sprendimus sistemas, vietos nustatymu pagrįstas paslaugas, automobilių navigacijos sistemas, orų prognozės ir įvairiausias išmaniųjų telefonų programėles.

Geografinės informacijos sektoriaus rinkos dydis ir augimas rodo, koks didelis viešųjų duomenų potencialas skatinti darbo vietų kūrimą. 2007 m. Vokietijos geoinformacijos rinka įvertinta 1,4 mlrd. EUR – 50% daugiau nei 2000 m.³ 2008 m. Nyderlandų geosektoriuje visu etatu dirbo 15 000 darbuotojų. Nuolat augančių rinkų pamatu tampa ir kitų sričių duomenys, kaip antai meteorologiniai duomenys, teisinė ir verslo informacija.

Pastarojo meto tyrime paskaičiuota, kad 2008 m. visos viešojo sektoriaus informacijos rinka visoje Europos Sąjungoje įvertinta 28 mlrd. EUR⁴. Tame pačiame tyrime nurodoma, kad plačiau atvėrus viešojo sektoriaus informaciją ir palengvinus galimybes prie jos prieiti būtų galima kasmet gauti 40 mlrd. EUR vertės bendrą ES-27 ekonominę naudą. Pritaikius ir panaudojus viešojo sektoriaus informaciją visose ES-27 ekonomiose gauta visa tiesioginė ir netiesioginė ekonominė nauda galėtų siekti maždaug 140 mlrd. EUR kasmet.

2.2. Visuomenės problemų sprendimas

Norint spręsti visuomenės problemas būtinas išmoningas duomenų apdorojimas. Pavyzdžiui, duomenis galima panaudoti gerinant nacionalinių sveikatos priežiūros sistemų tvarumą. 2011 m. McKinsey ataskaitoje paskaičiuota, kad efektyviai naudojant duomenis būtų galima sukurti 300 mlrd. EUR vertės kasmet⁵.

Genomikos, vaistų išradimo, sunkių ligų, kaip antai vėžio ir širdies sutrikimų, diagnozavimo ir gydymo pažanga vis labiau priklauso nuo sudėtingų duomenų surinkimo ir analizės metodų.

Duomenų valdymas ypač reikšmingas sprendžiant aplinkos uždavinius. Pavyzdžiui, energijos suvartojimo modelių duomenų apdorojimas siekiant gerinti energijos vartojimo efektyvumą arba taršos duomenų apdorojimas valdant eismą. Nuo turimų duomenų analizės vis labiau

² <http://www.official-documents.gov.uk/document/cm76/7650/7650.pdf>.

³ Viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo vertinimas geografinės informacijos, meteorologinės informacijos ir teisinės informacijos sektoriuose, MICUS, 2008 m. gruodžio mėn.

⁴ *Review of recent studies on PSI re-use and related market developments* (Viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo ir su juo siejamos rinkos plėtros tyrimų apžvalga), G. Vickery, 2011 m. rugpjūčio mėn.

⁵ Mc Kinsey ataskaita „*Big Data, The next frontier for innovation, competition and productivity*“ (Duomenys – kita inovacijų, konkurencingumo ir našumo riba), 2011 m. gegužės mėn.

priklauso politikos sprendimų pagrindumas transporto, žemėnaudos ir klimato kaitos klausimais.

2.3. Mokslinės pažangos spartinimas

Mokslinė veikla vis dažniau vyksta kaip virtualus bendradarbiavimas pasauliniu mastu naudojant labai didelius duomenų rinkinius, milžiniškus skaičiavimo išteklius ir itin aukštos kokybės vizualizaciją. Norint spręsti XXI a. uždavinius mokslinių atradimų ir mokymosi srityse būtinas **e. mokslas** – moksliniai tyrimai, kuriems naudojama e. infrastruktūra ir IRT. Naudojami duomenys gaunami iš simuliacijų, skaitmeninių priemonių, jutiklių tinklų ir stebėjimo laboratorijų.

2010 m. ataskaitoje „*Riding the Wave*“⁶ akcentuota lemiamą duomenų reikšmę mokslui ir jų potencialas keisti pačią mokslo proceso prigimtį.

Plačios galimybės naudotis moksliniais duomenimis, pavyzdžiui, padės skirtingų sričių tyrėjams bendradarbiauti tu pačių duomenų rinkinio klausimais, imtis visiškai naujų mokslinių tyrimų formų ir tyrinėti mokslinių tyrimų rezultatų sąsajas.

E. mokslo atneštos mokslo proceso permainos didins mokslinių tyrimų našumą ir skatins kurti naujus netikėtus visuomenės uždavinių sprendimo būdus. Be to, viešosiomis lėšomis ir komercinio sektoriaus finansuojamų mokslinių tyrimų tarpusavio sąveika „virtualioje Europos mokslinių tyrimų erdvėje“ spartins inovacijas ir didins jų poveikį.

2.4. Poreikis veikti visais lygmenimis: vietos, regionų, valstybių narių ir Europos Sąjungos

Viešuosius duomenis kuria visų lygmenų valdžios institucijos. Sąlygos, kuriomis duomenys tampa prieinami komerciniam ar nekomerciniam naudojimui, gali paveikti konkurenciją ir konkurencingumą.

Daugelis viešojo sektoriaus informacija pagrįstų produktų ir paslaugų yra tarptautinio pobūdžio. Niekas nenori, kad judriosios paslaugos būtų teikiamos tik iki valstybės sienos; ir jei visą Europą aprėpiančioms verslo informavimo tarnyboms pritrūktų informacijos apie vieną ar kelias valstybes, į jas niekas nebesikreiptų. Be to, siekiant sudaryti sąlygas pasinaudoti bendrosios rinkos dydžiu ir padėti MVĮ plėstis ne tik savoje valstybėje narėje, turėtų būti palengvintas paslaugų teikimas visoje Europos Sąjungoje.

Taigi visoje ES turėtų būti taikomos tos pačios pamatinės sąlygos. Tai suteiktų lygias galimybes ir duotų paskatų suklestėti viešaisiais duomenimis pagrįstų novatoriškų produktų ir paslaugų rinkai.

3. ESAMA PADĖTIS IR PASIEKIMAI

3.1. Esama padėtis

Keliose valstybėse narėse vis sparčiau artėjama prie siekiamo duomenų atvirumo. Tos valstybės suteikia prieigą prie duomenų siekdamas skaidrumo, administracinio veiksmingumo ir norėdamos išnaudoti ekonominį pakartotinio naudojimo potencialą. Jos remia atvirą

⁶ Aukšto lygio ekspertų grupės mokslinių duomenų klausimais galutinė ataskaita, 2010 m. spalio mėn.

valdymą teisės aktais ir praktinėmis priemonėmis, kaip antai rengdamos duomenis automatiškai skaitomais formatais ir kurdamos duomenų portalus.

Jungtinė Karalystė sukūrė data.gov.uk portalą, kuriame sutelkiami visų lygių visų valdžios institucijų duomenys. Kitos valstybės narės kuria panašius portalus, pavyzdžiui, Prancūzija – ETALAB portalą. Duomenų portalai kuriami ir regionų lygmeniu, kaip antai dadesobertes.gencat.cat Katalonijoje ir dati.piemonte.it Pjemonte, Italijoje.

Tačiau iniciatyvos mastas ir atvirųjų duomenų problematikos suvokimas valstybėse narėse nevienodi. Kyla grėsmė, kad Europa praras atvirųjų duomenų teikiamas galimybes ir atsiliks nuo kitų regionų, kur atvirųjų duomenų politika jau įsigalėjo.

3.2. Pasiekimai ES lygmeniu

3.2.1. Teisinė bazė ir politikos iniciatyvos

(1) Direktyva dėl viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio panaudojimo

2003 m. Direktyvoje dėl viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio panaudojimo⁷ nustatyta bendra europinio lygmens teisinė bazė. Direktyvoje numatomas tik minimalus derinimo laipsnis. 2009 m. persvarstant direktyvą nurodyta, kad nepaisant nuo 2003 m. padarytos pažangos kliūčių naudotis kitos valstybės narės viešojo sektoriaus informacija išlikę. Kai kurias kliūtis galima pašalinti naudojantis galiojančia teisine baze, tačiau ne visas.

(2) Politinės iniciatyvos

Bendrą pakartotinio naudojimo politiką papildo atskirų sektorių teisėkūros arba politikos iniciatyvos. Pavyzdžiui:

- Visuomenės galimybės susipažinti su informacija apie aplinką ir INSPIRE direktyvos⁸, kuriomis siekiama kuo plačiau skleisti **informaciją apie aplinką** ir suderinti pagrindinius duomenų rinkinius;
- Komisijos komunikate „Žinios apie jūrą 2020 m.“⁹ siekiama, be kita ko, kad naudoti **jūrų žinias** būtų lengviau ir pigiau;
- 2008 m. **Pažangiųjų transporto sistemų diegimo Europoje veiksmų plano**¹⁰ iniciatyvose siekiama, be kita ko, sudaryti sąlygas privatiems tiekėjams prieiti prie kelionių ir eismo realiu laiku informacijos;
- Komisijos politika dėl atviros prieigos prie **mokslinės informacijos**¹¹; jos dalis yra bandomasis projektas dėl atviros prieigos prie publikacijų, parengtų pagal ES finansuotus projektus, ir visos Europos dalyvaujamoji **viešųjų duomenų**

⁷ OL L 345/90, 2003 12 31.

⁸ Direktyvos 2003/4/EB, OL L 41/26, 2003 2 14 ir 2007/2/EB, OL L 108/1, 2007 3 14.

⁹ COM(2010) 461 galutinis.

¹⁰ COM(2008) 886 galutinis/2.

¹¹ Komisijos komunikatas dėl mokslinės informacijos skaitmeniniame amžiuje: prieinamumas, sklaida ir išsaugojimas, COM(2007) 56, Komisijos komunikatas „E. mokslui skirta IRT infrastruktūra“ COM(2009) 108 ir su jais susijusios Tarybos išvados.

saugyklų e. infrastruktūra; šiame kontekste svarbi ir Jungtinio tyrimų centro publikacijų saugykla;

- kultūros paveldo skaitmeninimo ir Europos skaitmeninės bibliotekos, archyvo ir muziejaus „Europeana“ plėtra, kuria siekiama užtikrinti kuo platesnį suskaitmenintos kultūros medžiagos ir su ja susijusių metaduomenų vartojimą.

Pakartotinis viešojo sektoriaus duomenų panaudojimas komerciniams ir nekomerciniams tikslams turėtų visiškai atitikti europinę ir nacionalinę **privatumo teisinę bazę**. Jei viešojo sektoriaus informacija valdoma sąmoningai ir iniciatyviai, valdžios institucijų duomenų prieigos didinimo ir asmens duomenų apsaugos siekiai gali tarpusavyje derėti.

Igyvendinant atvirųjų duomenų politiką reikėtų rūpestingai saugoti trečiųjų šalių **intelektinės nuosavybės teises** ir vykdyti ES tarptautinius įsipareigojimus dėl intelektinės nuosavybės teisių.

3.2.2. *Bendras mokslinių tyrimų, technologijų ir inovacijų finansavimas*

Komisija rėmė atvirą prieigą prie duomenų per finansavimo programas, ypač mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros bendrąsias programas, Konkurencingumo ir inovacijų programą ir Europos viešojo administravimo institucijų sąveikos sprendimų programą (ISA programą). Projektai vykdyti įvairiose mokslinių tyrimų ir taikomose srityse; juose dalyvavo įvairių tipų organizacijos.

Susietųjų atvirųjų duomenų (LOD2) projektas¹² pradėtas 2010 m. rugsėjo mėn. ir tęsis 4 metus. Juo siekiama pritaikyti internetą kaip duomenų ir informacijos integravimo platformą ir panaudoti semantikos technologijas, kad valdžios institucijų duomenys būtų tinkamesni naudoti.

OpenAIRE projektu¹³, pradėtu 2009 m. gruodžio mėn. dalyvaujant partneriams iš 25 ES valstybių ir kelių asocijuotųjų valstybių, siekiama sukurti dalyvaujamąją struktūrą Europos Komisijos atvirosios prieigos prie mokslinių tyrimų informacijos bandomajam projektui.

ISA veiksmu dėl semantinio sąveikumo (SEMIC.EU)¹⁴ keliama valdžios institucijų atvirųjų metaduomenų koncepcija, kuri būtų pirmas žingsnis derinant metaduomenis nacionaliniu ir europiniu lygmeniu.

3.2.3. *Skelbiamų principų laikymasis*

2006 m. Sprendimu dėl pakartotinio Komisijos informacijos naudojimo Komisija priėmė savo pačios atvirųjų duomenų pakartotinio naudojimo politiką. Tuo sprendimu visą bendrai prieinamą Komisijos informaciją leista naudoti komerciniams ir nekomerciniams tikslams. Pavyzdžiui, visus Eurostato duomenis ir ES institucijų vertimo atmintis. Informacija paprastai prieinama nemokamai arba, išimtiniais atvejais, už nežymų sklaidos mokestį.

¹² <http://lod2.eu/>.

¹³ <http://www.openaire.eu/>.

¹⁴ <http://www.semic.eu/>

4. PROBLEMOS IR GALIMYBĖS

4.1. Technologijų pažangos atneštos naujos galimybės

Keletas permainų reiškia naujas duomenų, įskaitant viešojo sektoriaus duomenis, pakartotinio naudojimo naujuose informacijos produktuose ir paslaugose galimybes.

Visų pirma, *duomenų kiekis* pasaulyje pasiekė neregėtą mastą. Vien 2011 m. balandžio mėn. JAV Kongreso biblioteka surinko 235 terabaitus duomenų¹⁵. Paskaičiuota, kad pasaulyje duomenų kiekis augs 40 % kasmet.

Dalį augimo lems *nauji duomenų tipai*. Jau dabar transporto, automobilių, komunalinių paslaugų ir kituose sektoriuose veikia daugiau nei 30 mln. į tinklus susietų jutiklio mazgų¹⁶.

Sykiu matyti, kad vyksta duomenų analizės, naudojimo ir apdorojimo *technologijų* revoliucija, pavyzdžiui, daugiakalbės paieškos ir automatinio reikšmės išgavimo iš jutiklių tinklų srityse.

4.2. Problemos ir išlikusios kliūtys

Pastaraisiais metais atveriant viešuosius duomenis pasiekta pažangos, tačiau lieka įvairių kliūčių.

Teisinė bazė

Nepaisant Direktyvoje dėl viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio panaudojimo numatyto minimalaus suderinimo 2003 m., skirtingų **valstybių narių taisyklės ir praktikos** dar labai **skiriasi**. Todėl informacijos bendroji rinka suskaidyta, ir kyla kliūčių kurti tarptautines informacijos paslaugas.

Apmokestinimo skirtumai akivaizdžiausi: kai kuriais atvejais reikalaujama atlyginti sąnaudas, kitais atvejais pakartotinis duomenų naudojimas nemokamas arba beveik nemokamas. Pastarojo metų studijų analizė rodo, kad makroekonominio aspektu atvirųjų duomenų modelis sąlygoja geresnius bendrus rezultatus¹⁷. Ištyrus keletą atvejų, kai viešojo sektoriaus institucijos vietoj visiško atlyginimo ėmė prašyti padengti tik neįžymią sąnaudų dalį, paaiškėjo, kad toks pokytis ne tik padidina pakartotinio naudojimo mastą, bet ir buvo naudinga pačioms institucijoms¹⁸. Be to, duomenų atvėrimas pašalina galimą monopolijos pavojų, kuris gali kilti, kai duomenys gaunami tik iš vieno šaltinio.

Viešojo sektoriaus organizacijų ir verslo sąmoningumas

Kitas svarbus veiksnys yra **viešojo sektoriaus organizacijų suvokimo** apie atvirųjų duomenų potencialą trūkumas. Tebetvyro baimė prarasti kontrolės vadžias. Tam tikras nerimas, kaip

¹⁵ McKinsey, op.cit.

¹⁶ Žr. ankstesnę išnašą.

¹⁷ G. Vickery, op.cit.

¹⁸ Studija *Pricing of Public Sector Information* (Viešojo sektoriaus informacijos apmokestinimas), *Deloitte consulting and others*, 2011 m. birželio mėn.

antai dėl privatumo apsaugos, nacionalinio saugumo ir poreikio apsaugoti trečiųjų asmenų intelektualinės nuosavybės teises, yra pagrįstas. Kitais argumentais veikia dangstoma inercija¹⁹.

Administravimo įstaigų mąstysenai pakeisti reikia tvirto politinio ryžto aukščiausiu lygmeniu ir dinamiško suinteresuotųjų šalių, įskaitant administravimo įstaigų atstovus, viešųjų duomenų turėtojus, verslininkus ir akademinę bendruomenę, dialogo. Bandomieji ir tiriamieji atvejai, gerosios patirties mainai, vajai, pavyzdžiui, atvirųjų duomenų konkursai, galėtų padėti viešajam sektoriui išsiugdyti atviros prieigos prie duomenų refleksą. Taip ir verslo atstovai geriau suvoktų, kad duomenų yra ir kad jais naudojantis atsiveria didelės galimybės.

Praktiniai ir techniniai trukdžiai

Reikia išspręsti **praktinius ir techninius** klausimus. Kad informacijos išteklių iš skirtingų organizacijų ir šalių galėtų būti sujungti, reikėtų įveikti kalbos barjerus ir užtaisyti sąveikumo spragas. Duomenų tarpusavio sąsajos ir sąveikumas pagerėtų, o tuo pačiu jie taptų labiau tinkami naudoti pakartotinai, jei informacija būtų prieinama mašininio būdu nuskaitomu formatu ir jei ją nusakytų nedidelis bendrai sutartų metaduomenų sluoksnis. Kad informacija būtų prieinama ir tolesnėje perspektyvoje, turėtų būti sukurta techninė infrastruktūra. Be to, reikėtų labiau remti duomenų analizės ir vizualizacijos priemonių mokslinius tyrimus, technologijų plėtrą ir inovacijas.

4.3. Išvada

Viešųjų duomenų panaudojimo Europos Sąjungos ekonomikai ir vartotojų gerovei potencialas didžiulis. Tačiau galiojančios reguliavimo priemonės ir jų įgyvendinimas, viešosios administracijos ir verslininkų sąmoningumo trūkumas, lėtas inovatyvių technologijų diegimas stabdo tikros viešųjų duomenų rinkos plėtrą ir trukdo išgauti visą naudą, kuri slypi duomenų ir tobulinamų technologijų teikiamos galimybėse.

Remdamasi šiais argumentais Komisija peržiūri ir stiprina viešųjų duomenų strategiją – persvarsto pakartotinio naudojimo teisinę bazę ir esamas rėmimo priemones.

5. VEIKSMAI EUROPOS MASTU. PERSVARSTYTA VIEŠŪJŲ ATVIRŪJŲ DUOMENŲ STRATEGIJA

Komisijos persvarstyta strategija remiasi trimis vienas kitą papildančiais sandais:

- sistemos, įskaitant teises, teisiškai neprivalomas ir politikos priemones, pritaikymu;
- finansavimo instrumentų orientavimu – mokslinių tyrimų, technologijų plėtros, inovacijų ir infrastruktūrų programose teikiant pirmenybę atviriems duomenims;
- valstybių narių tarpusavio koordinavimo ir keitimosi patirtimi lengvinimu.

5.1. Persvarstyta teisinė bazė, kuri būtų palanki atvirumui ir pakartotiniam naudojimui

Šis komunikatas pateikiamas su persvarstomos Direktyvos dėl viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio panaudojimo pasiūlymu, kuriame:

¹⁹ Keli pavyzdžiai: http://www.dr0i.de/lib/2011/07/04/a_sample_of_data_hugging_excuses.html

- įvedamas principas, kad visa bendrai prieinama informacija, kuriai nėra aiškiai taikoma kuri nors išimtis, yra pakartotinai naudojama komerciniams ir nekomerciniams tikslams;
- nustatoma, kad suma, kurios leidžiama reikalauti už viešojo sektoriaus informaciją, nebūtų didesnė už ribines sklaidos sąnaudas; išimties atvejais paliekama galimybė reikalauti padengti visas informacijos sukūrimo ir sklaidos sąnaudas;
- bibliotekos, archyvai, muziejai ir universitetų bibliotekos į direktyvos taikymo sritį įtraukiamos tokiu būdu, kad galimas finansinis poveikis būtų ribotas ir toms institucijoms nebūtų užkrauta reikšminga administravimo našta.

Kitoms viešojo sektoriaus įstaigoms direktyvos pakeitimai reikštų tik ribotą finansinę ir administracinę naštą, kurią smarkiai atsvertų tikėtina nauda visai visuomenei.

Tuo pačiu metu Komisija atnaujina savo pačios informacijos išteklių pakartotinio naudojimo taisykles. Pagrindiniai pokyčiai: taisyklės bus taikomos ir Jungtinio tyrimų centro sukurtai mokslinių tyrimų informacijai, pagerinamos sprendimo įgyvendinimo priemonės, numatomas mašininis būdu nuskaitomas formatas. 2012 m. Komisija svarstys, ar ir kaip panašias taisykles galėtų perimti kitos ES institucijos ir pagrindinės Europos agentūros.

Rengiamose teisėkūros ir politikos iniciatyvose, kaip antai transporto, aplinkos, jūrų ir kosmoso srityse, Komisija visapusiškai atsižvelgs į duomenų atvėrimo suteikiamas galimybes. Kur tinka, siekdama, kad duomenų ištekliai būtų naudojami kuo plačiau, ji nesitenkins Direktyvoje dėl viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo nustatytomis minimaliomis sąlygomis.

5.2. Teisiškai neprivalomos priemonės mokslinių tyrimų informacijai atverti

Dėl mokslinių tyrimų duomenų ypatumo Komisija atskiruose dokumentuose išsamiai išdėstys *mokslinių ir tyrimų duomenų* ir su jais susijusių infrastruktūrų strategiją. 2012 m. ji ketina priimti komunikatą ir rekomendaciją dėl mokslinės informacijos prieinamumo ir išsaugojimo. Ji dirbs su valstybėmis narėmis, kad paremtų jų pastangas konkrečiomis priemonėmis suteikti atvirą prieigą prie mokslinės informacijos. Tuo pat metu Komisija sukonkretins, kaip ji tvarkys Europos Sąjungos finansuojamų mokslinių tyrimų rezultatus.

5.3. Finansinės ir paramos priemonės. Mokslinių tyrimų, technologijų plėtros ir inovacijų atvirųjų duomenų srityje skatinimas

Finansavimo programomis Komisija ir toliau skatins veiklą, kuria būtų atveriami valdžios institucijų duomenys. Ji naudos skirtingas priemones rinkai skatinti, inovatyviems produktams plėtoti, išbandyti ir skleisti, kuo platesniam atvirųjų duomenų naudojimui užtikrinti.

(1) Parama moksliniams tyrimams, technologijų plėtrai ir inovacijoms

Komisija toliau remia duomenų apdorojimo, pavyzdžiui, duomenų gavybos, analizavimo ir vizualizavimo, technologijų mokslinius tyrimus ir plėtrą. 2011–2013 m. moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai šiose srityse Komisija skirs maždaug 100 mln. EUR. Informacijos valdymas yra viena iš prioritetinių programoje „Horizontas 2020“, pagal kurią ES remia mokslinius tyrimus ir inovacijas 2014–2020 m. laikotarpiu, numatytų informacinių ir ryšių technologijų sričių.

Komisija remia *technologijų inovacijas ir diegimą* per bandomuosius veiksmus, inovatyvių prietaikų, kaip antai geografinės informacijos sistemų ir vietos nustatymu grindžiamų paslaugų (GIS), kūrybinių šviečiamojo, kultūrinio ar mados turinio prietaikų, testavimą ir pristatymą. 2012–2013 m. ši parama bus teikiama pagal Konkurencingumo ir inovacijų programos IRT politikos rėmimo paprogramę (CIP-ICT PSP); ji numatyta ir pagal programą „Horizontas 2020“.

Be to, Komisija padės rengti *atvirųjų duomenų konkursus*, kuriais būtų skatinama naujų informacijos paslaugų plėtotė, ir imsis iniciatyvos gerinti verslininkų, kuriančių viešojo sektoriaus duomenimis pagrįstas naujas informacijos paslaugas, *galimybes gauti kapitalo*.

(2) Parama duomenų infrastruktūroms – Europos duomenų portalams

Siekdama palengvinti informacijos produktų ir paslaugų, kurioms reikia jungti iš visos ES gaunamus duomenis, plėtrą Komisija kurs du tarpusavyje susietus Europos duomenų portalus.

2012 m. pradės veikti jos portalas, kuriame bus galima lengviau prieiti prie pačios Komisijos ir kitų ES institucijų bei agentūrų duomenų išteklių ir juos lengviau panaudoti. Tuo pat metu bus nustatomi ir populiarinami metaduomenų apibrėžimai, kurių pakartotinio naudojimo potencialas ypač didelis. Nustatant standartinės naudojimo sąlygas bus siekiama, kad Europos duomenys galėtų būti kuo plačiau panaudojami inovatyvioms informacijos paslaugoms, laikantis Komisijos sprendimo dėl Komisijos informacijos pakartotinio naudojimo.

Komisija kartu su valstybėmis narėmis, viešojo sektoriaus įstaigomis ir regioniniais susivienijimais dirbs, kad būtų sukurtas ir nuo 2013 m. pradėtų veikti visos Europos duomenų portalas, kuris suteiktų tiesioginę prieigą prie didelio skaičiaus duomenų rinkinių iš visos ES (įskaitant per Komisijos portalą prieinamus duomenis). Kai įmanoma, dirbant bus naudojamos esamosios struktūros ir atliktais plėtros darbais; portalo turinys bus palaipsniui didinamas, kol jį sudarys visi pagrindiniai duomenų rinkiniai iš visų valstybių narių.

Pradiniu etapu (2011–2013 m.) parama bus teikiama iš Konkurencingumo ir inovacijų programos. 2014–2020 m. laikotarpiu Europos viešųjų duomenų e. paslaugų infrastruktūra bus finansuojama pagal Europos infrastruktūros tinklų priemonę²⁰.

Komisija taip pat toliau remia skaitmeninimo veiklą ir platformos „Europeana“, kuria sprendžiamas svarbus duomenų pakartotinio naudojimo uždavinys, plėtrą.

(3) Mokslinių duomenų infrastruktūrų rėmimas

Komisija per Septintąją bendrąją programą remia ir ketina toliau per „Horizontą 2020“ remti nuolatinės tvirtos moksliniams duomenims skirtos paslaugų ir infrastruktūros, atitinkančios duomenims imlaus 2020 m. mokslo ir tyrimų poreikius, plėtotę pagal ataskaitos „*Riding the Wave*“ rekomendacijas. Ji suteiks prieigą prie informacijos kontinuumo (nuo neapdorotų stebėjimų ar eksperimentų duomenų iki visų mokslo sričių publikacijų) ir sąveikos galimybes.

Tą infrastruktūrą sudarys techniniai, organizaciniai ir reguliavimo elementai, dėl kurių reikia intensyvaus koordinavimo su valstybėmis narėmis, o kad būtų užtikrintas pasaulinio lygio sąveikumas ir abipusis prieinamumas – ir su trečiosiomis šalimis bei tarptautiniais partneriais.

²⁰ Žr. Komisijos pasiūlymus dėl Europos infrastruktūros tinklų priemonės, COM(2011)665, COM(2011)657/3.

Komisija dirbs kartu su mūsų tarptautiniais partneriais, kad būtų sukurti pasauliniai duomenų prieinamumo ir sąveikumo standartai.

5.4. Koordinavimas valstybių narių ir ES lygmeniu

Komisija ir toliau dės pastangas, kad valstybėms narėms koordinuoti veiksmus ir dalintis patirtimi būtų lengviau, ypač per:

- PSI (viešojo sektoriaus informacijos) grupę – valstybių narių ekspertų grupę, kurios veikla skirta gerosios patirties mainams ir viešojo sektoriaus informacijos pakartotiniam naudojimui skirtoms iniciatyvoms;
- Viešojo sektoriaus informacijos platformą. Šiame interneto portale skelbiamos naujienos apie Europoje vykstančias permainas, gerą patirtį, naujų produktų ir paslaugų pavyzdžius, teismų praktiką, susijusią su pakartotiniu viešojo sektoriaus informacijos naudojimu.
- LAPSI tinklą, kuris analizuoja su viešojo sektoriaus informacija susijusius teisinius klausimus ir palaiko tyrėjų ir suinteresuotųjų šalių diskusiją. Jis parengs priegios prie viešojo sektoriaus informacijos ir jos naudojimo politikos ir praktikos gaires.
- ISA veiksmą dėl semantinio sąveikumo.

Komisija toliau palaikys politikos konsultacines grupes ir dalyvaus jų veikloje, kaip antai e. infrastruktūros politikos forume ir e. infrastruktūros svarstymų grupėje, kurios svarbios valstybėms narėms koordinuojant mokslinių duomenų infrastruktūras.

6. IŠVADA

Europos Sąjungos viešojo sektoriaus organizacijų sukurta, surinkta ar išgyta informacija yra itin reikšmingas žinių ekonomikos išteklius. Šiuo metu jos potencialas toli gražu neišnaudojamas. Kad Europos viešojo sektoriaus išteklių potencialas būtų realizuojamas, šiame komunikate Komisija siūlo konkrečius žingsnius: direktyvos dėl viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo persvarstymą, visos Europos portalo sukūrimą ir kt.

Prieigą prie duomenų galėtų atverti ir valstybės narės – jei sparčiai priimtų, perkeltų ir įgyvendintų persvarstytą Direktyvą dėl viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo. Tai sudarytų sąlygas atvirais duomenimis pagrįstai ekonominei veiklai ir skatintų kurti valstybių narių sienas peržengiančias prietaikas.

Be to, perimdamos gerosios patirties pavyzdžius iš visos ES, valstybės narės turėtų parengti ir įgyvendinti atvirųjų duomenų politiką. Pavyzdžiui, galėtų būti remiami atvirųjų duomenų bandomieji projektai ir atvirųjų duomenų konkursai, kaip antai tokie, kurie orientuoti į valstybių narių sienas peržengiančių produktų ir paslaugų plėtrą.

Komisija taip pat kviečia valstybes nares prisidėti prie visos Europos duomenų portalo plėtros. Siekdama portalui padėti tvirtą pamatą Komisija įsijungs į diskusijas su valstybių narių ekspertais. Kad portalas taptų sėkminga paslauga ir pagrindu ekonominei veiklai, parengimo darbui etapu valstybės narės turės per portalą pateikti įvairių duomenų rinkinių.

Komisija kviečia Europos Parlamentą ir Tarybą pagal savo įgaliojimus sukurti tinkamas pamatines sąlygas pakartotinai naudoti viešojo sektoriaus informaciją visoje Europos Sąjungoje, paremti infrastruktūras ir projektus, kurie Europos viešojo sektoriaus duomenis padarytų inovacijų, augimo ir skaidrumo varikliu.

Pagrindinės atvirųjų duomenų strategijos priemonės

Teisinė bazė

- Direktyvos dėl viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo persvarstymo pasiūlymas, 2011 m. gruodžio mėn.;
- Persvarstytas Komisijos sprendimas dėl Komisijos informacijos pakartotinio naudojimo, 2011 m. gruodžio mėn.; darbai, kad tvarka būtų pradėta taikyti kitoms ES institucijoms ir agentūroms, 2012 m.;
- Duomenų atvirumas turi būti reglamentuojamas sektoriniais teisės aktais ir tapti politikos iniciatyvų objektu.

Europos atvirųjų duomenų portalai ir platformos

- Portalas, suteikiantis prieigą prie Komisijos duomenų ir kitų ES institucijų bei agentūrų duomenų, 2012 m. pavasaris;
- Visos Europos duomenų portalo, kuriuo suteikiama prieiga prie visoje Europoje veikiančių duomenų bazių, atidarymas 2013 m. pavasarį po 2011 m. prasidėjančių parengiamųjų darbų su valstybėmis narėmis;
- Bendras atvirųjų duomenų Europos e. infrastruktūros finansavimas pagal 2014–2020 m. Europos infrastruktūros tinklų priemonę.

Atvirieji mokslo duomenys

- Komunikatas ir rekomendacija valstybėms narėms dėl mokslinės informacijos, 2012 m. pradžia;
- Atvirosios prieigos prie mokslinių publikacijų bandomojo projekto pratęsimas, kad jis veiktų per visą „Horizonto 2020“ programą, ir bandomasis projektas, kuriuo suteikiama laisva prieiga prie mokslinių tyrimų duomenų.

Moksliniai tyrimai ir inovacijos

- Duomenų atvirumui svarbūs mokslinių tyrimų ir inovacijų projektai, ypač pagal Septintąją bendrąją, Konkurencingumo ir inovacijų, ir „Horizonto 2020“ programas, kuriomis būtų finansuojama mokslinių tyrimų infrastruktūra, kuria palaikoma atvira prieiga prie mokslinių tyrimų straipsnių ir duomenų;
- Atvirųjų duomenų konkursai (2012–2013 m.) ir sąlygų gauti kapitalo šios srities verslininkams gerinimas.

Tikslai

Komisija įsipareigoja:

- 2012 m. atverti Komisijos atvirųjų duomenų portalą;
- 2013 m. atverti bandomąjį portalą su daugiakalbe sąsaja ir paieškos funkcijoms; portalu turinį sudarytų duomenų rinkiniai iš visos ES.

Tikėtini darbo su valstybėmis narėmis vaisiai:

- atvirųjų duomenų politikos suformulavimas ir įgyvendinimas visose valstybėse narėse 2013 m. pradžioje;
- 1/3 visų esamų struktūruotų valdžios sektoriaus duomenų valstybėse narėse galėtų būti paieškos būdu surandama per visos Europos duomenų portalą 2015 m.

Kitas laukiamas poveikis:

- 2017 m., praėjus trejiems metams po tikėtinos Direktyvos dėl viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo perkėlimo datos, bendra nauda dėl pakartotinio viešojo sektoriaus informacijos naudojimo Europos Sąjungoje pasieks 100 mlrd. EUR per metus, įskaitant naujo verslo plėtotę ir viešojo sektoriaus paslaugų efektyvumo augimą.